

Rondgang met de beer in Wichelen

Wanneer in december 2012 de beer opnieuw uitgaat in Wichelen zal dat voor de 50ste keer zijn. In 1963 ging deze groep voor de eerste maal op stap. Het was in de schoot van de Wichelse Heem- en oudheidkundige kring dat het plan werd opgevat om dit oud volksgebruik nieuw leven in te blazen.

Hoe men er toe gekomen is om met de beer uit te gaan is een lang verhaal. De bekende Herdersemse volkskundige, Alfons De Cock, tekende in 1888 alhier het berenlied op en publiceerde het in het tijdschrift "*Volkskunde*" van 1895. Tot voor de tweede wereldoorlog waren er in Wichelen mensen die rond nieuwjaar met een primitief verklede beer van deur tot deur gingen om wat drinkgeld op te halen. Ook op de Heide en op de Serskampse wijk Boeygem was dit gebruik in nog in zwang. Met de tweede wereldoorlog verdween deze folklore voorgoed en na de oorlog was er enkel nog het "*goesdeel*" roepen en zingen op kerst- en nieuwjaarsavond.

In 1960 kregen de leden van de heemkring het boek van Dr. K.C. Peeters "*Het volkse Kerstlied in Vlaanderen*", uitgegeven in 1942, in handen en daar stond de tekst en de muziek van het berenlied in. Stilaan begon het idee te groeien om zo iets ook in Wichelen te doen. Maar hoe dat in godsnaam realiseren? Met de mensen van heemkring alleen was dit niet te verwezenlijken. De toenmalige KWB-toneelgroep "*Voor God en Evenmens*" bracht toen jaarlijks een voorstelling. Dit bracht hen 3.000 à 4.000 Bf op. Met dit geld bracht Sint-Maarten een bezoek aan de Wichelse kinderen. Maar de toneelactiviteit stond op een laag pitje en men had de centen nodig om de Sint-Maarten rondgang te financieren. En zo vonden de Heem- en Oudheidkundige kring en de KWB elkaar. Enerzijds kon er oud folkloristisch gebruik in eer hersteld worden en verkreeg de KWB zijn broodnodige centen. En zo startte in 1963 de rondgang met de beer. Het eerste jaar presteerde men het om gans Wichelen in één dag te doen maar dit bleek gekkenwerk. Iedereen was gebroken die avond. Vanaf 1964 deed men het in twee volle dagen en nu heeft men al drie dagen nodig. Dit komt niet omdat men trager stapt, maar door de vele nieuwe wijken die er sinds 1963 bijgekomen zijn. De centen worden nog altijd gebruikt voor de financiering van de het Sint-Maartenfeest. Vanaf 3 weken voor het feest van Sint-Maarten (11 november) brengt de Sint een bezoek aan alle kinderen tussen 2 en 8 jaar in de deelgemeente Wichelen. Elk kind krijgt een geschenk in de vorm van snoep en fruit. Ongeveer 400 kinderen worden zo blij gemaakt.

Wat is nu de oorsprong van de betekenis van dit volkskundig gebeuren? In de loop der tijden zijn er verschillende theorieën ontwikkeld over dit gebruik. Maar welke verklaring is de juiste? Sommigen zien er een overblijfsel in van de heidense feesten bij onze Keltische en Germaanse voorouders. Anderen verwijzen naar zigeuners of circusmensen die met een echte beer door de straten van het dorp trokken om aandacht te vragen voor hun optreden of gewoonweg om wat centen bij elkaar te bedelen. Een van de theorieën verwijst naar de middeleeuwse mysteriespelen van de rederijerskamers die dikwijls hun inspiratie zochten in Bijbelse verhalen. De moord op de onnozele kinderen door Herodes was één van die verhalen dat sterk tot de verbeelding sprak. De beschrijving van het "*Groot spel van de Drij koningen*", komt sterk overeen met de figuren uit de Wichelse berenstoet:

- de beer die gromt en broemt, verbeeldt Herodes
- De vlegelman, de knecht van Herodes, die de kinderen doodde
- De twee dragonders en de pelgrim staan voor de drie koningen
- De vijfelaar kan een herder zijn
- De paardjes treden op als kamelen voor de drie koningen.

Wat ook de oorsprong en betekenis van de berenstoet mag zijn, het blijft een kleurrijk jaarlijks wederkerend folkloristisch gebeuren dat heel wat aandacht krijgt bij de bevolking. Dit onder meer door het doel dat het opgehaalde geld krijgt. Dat stoet heel wat bijval kent, blijkt ook uit de gastvrije ontvangst die de groep regelmatig te beurt valt. Het is dan voor de berenlopers ook prettig om links en rechts vergast te worden op een kom warme soep of een lekkere borrel.

In 2020 en 2021 kon de beer omwille van de corona pandemie zijn rondgang niet maken in de gemeente, maar in december 2022 klinkt het weer en dit voor de 60ste keer:

*Wij komen hier met heel onzen trein
Wij zijn alhiere gekomen
Vriendekens die daarbinnen zijt
Moet van ons beerken nie schau zijn.*

Het 60-jarig bestaan laat de berengroep niet onopgemerkt aan zich voorbijgaan. Op 17 november bezocht de beer de scholen op de Margote. Alle kinderen kregen een kleurplaat van de beer cadeau. Als die ingekleurde plaat op de dag van de rondgang voor het raam hangt, krijgen de kinderen een extraatje van de beer.

Paul Matthijs

Bibliografie:

Gust De Maesschalck: 25 jaar berenrondgang in Wichelen – Heem- en Oudheidkundige Kring- 15de jaargang, nr 1, blz. 1 tot 5